

K A L E V I
A H O

CONCERTO FOR SOPRANO SAXOPHONE
QUINTET FOR WINDS AND PIANO

ANDERS PAULSSON
LAPLAND CHAMBER ORCHESTRA
JOHN STORGÅRDS

AHO, KALEVI (b.1949)

CONCERTO FOR SOPRANO SAXOPHONE AND CHAMBER ORCHESTRA (2014–15) *(Fennica Gehrman)*

23'34

[1] I. *Invocatio – Presto – Cadenza*

11'47

[2] II. *Misterioso, largo*

4'40

[3] III. *Allegretto marcato – Presto – Quasi epilogo*

6'58

ANDERS PAULSSON *soprano saxophone*

LAPLAND CHAMBER ORCHESTRA · JOHN STORGÅRDS *conductor*

QUINTET FOR OBOE, CLARINET, BASSOON, HORN AND PIANO (2013) *(Fennica Gehrman)*

24'20

[4] I. *Tranquillo – Allegretto ondeggiante*

9'04

[5] II. *Toccata*

4'39

[6] III. *Nocturno*

5'42

[7] IV. *Burlesco*

4'46

VÄINÖ JALKANEN *piano*

Members of the LAPLAND CHAMBER ORCHESTRA:

MARKKU MOILANEN *oboe* · PEKKA NISKANEN *clarinet*

ANTAL MOJZER *bassoon* · ILKKA PUPUTTI *horn*

[8] SOLO I for violin (1975) *(Novello and Co. Ltd)*

9'46

JAAKKO KUUSISTO *violin*

TT: 58'41

Kalevi Aho

Kalevi Aho, one of Finland's foremost contemporary composers, was born in Forssa in southern Finland on 9th March 1949. He commenced violin studies in his home town at the age of ten, and his first compositions also date from this time. From the autumn of 1968 he studied the violin and composition at the Sibelius Academy in Helsinki; his composition teacher was Einojuhani Rautavaara.

After graduating as a composer (1971), Kalevi Aho continued his studies in Berlin (1971–72) as a pupil of Boris Blacher at the Staatliche Hochschule für Musik und darstellende Kunst. From 1974 until 1988 he was a lecturer in musicology at Helsinki University, and from 1988 until 1993 he was a professor of composition at the Sibelius Academy. Since the autumn of 1993 he has worked in Helsinki as a freelance composer.

The central focus of Aho's work consists of large-scale orchestral, chamber and vocal works; to date his output includes five operas (1978–2013), sixteen symphonies (1969–2014), twenty-eight concertos (1981–2016), three chamber symphonies for string orchestra, other orchestral and vocal music and a large amount of music for chamber ensembles and solo instruments.

He has also made a number of arrangements and orchestrations of works by other composers. The most important of these is the completion of Uno Klami's unfinished ballet *Pyörteitä* (*Whirls*). In 1992 the Lahti Symphony Orchestra appointed Kalevi Aho composer in residence, and since 2012 he has been its composer laureate.

In Finland Aho has also gained a reputation as an assiduous writer on music and with his writings and speeches he has also taken a critical stand on the culture politics of Finland. He has occupied a number of important positions in Finnish cultural life.

Concerto for Soprano Saxophone and Chamber Orchestra (2014–15)

In late October 2011 I heard a concert in Kouvola by the Kymi Sinfonietta at which Anders Paulsson gave a masterful performance of Anders Eliasson's Soprano Saxophone Concerto. After the concert Paulsson told me that he liked my music and that he was especially keen on my Clarinet Concerto, and he enquired as to whether I would be interested in writing a soprano saxophone concerto for him. I agreed to do so as soon as my existing commitments permitted.

In the autumn of 2014 matters came into focus when Anders Paulsson suggested such a work to the Lapland Chamber Orchestra, which immediately wished to commission and première the piece. At the beginning of December 2014 I went to see Anders in Stockholm, and he showed me the instrument's capabilities thoroughly. I set about composing it straight away, and the concerto was ready just over two months later, on 15th February 2015.

The concerto has three movements. The first begins with a fairly long introduction which is like the soprano saxophone's expanding, alluring melody; gradually this spreads out to cover the instrument's entire register. In the background, the orchestral strings play nothing but long, quiet pedal points. In the transitional passage that follows, the wind instruments and harp join in as well, and this section leads to the main part of the movement, a very fast and virtuosic *Presto*. This in turn is interrupted by a slow cadenza that is dominated by the soprano saxophone's multiphonics (i.e. chords), until in the movement's coda the extremely fast tempo returns.

The slow second movement is reminiscent of the first movement's introduction insofar that here too the orchestra – especially the strings – plays exclusively long pedal notes above which the soloist constructs his 'never-ending' melody. This time, however, it makes extensive use of micro-intervals. From beginning to end the music proceeds at a quiet dynamic level; the movement's atmosphere is mysterious and lethargic.

The finale begins surreptitiously with a ‘knocking’ rhythm from the violins, until the music gradually increases in power and becomes more sharply defined in rhythm. At the same time, the motifs become ever more virtuosic, and the tension increases to the extreme before bursting out in a fleeting, whirlwind-like *Presto* passage, which nonetheless is predominantly very quiet. In the epilogue the knocking rhythms return; above them the soloist plays more *cantabile* melodic ideas. This formally unconventional work ends by fading away into silence.

Quintet for oboe, clarinet, bassoon, horn and piano (2013)

My Quintet for four wind instruments and piano was written for the oboist Ingo Goritzki, artistic director of the Sommersprossen Chamber Music Festival in the German town of Rottweil. Goritzki asked me for a composition of this kind to share a programme with Mozart’s quintet for the same instrumental combination. Placing Mozart’s piece in a concert programme is tricky because there are so few full-sized works for this unusual ensemble. I composed the quintet in the autumn of 2013. Alongside the festival in Rottweil, the Antwerp Symphony Orchestra became the co-commissioner of the piece.

The combination of instruments was challenging from a compositional point of view. Partly the problem was working out how to combine the piano in a natural way with these four wind instruments. In addition I had to make sure that the balance between the four very different wind instruments remained convincing. On the other hand, the combination of these instruments makes for a very rich sonority, and once I had come to terms in my own mind with the instrumentation, work on the piece proceeded quickly and with inspiration.

The quintet has four movements, of which the first is the most extensive. Its character is lyrical, slightly melancholy, and the central part of the movement rises to a powerful climax. Next comes a wild, virtuoso toccata – challenging especially

for the pianist, as the movement's frenetic, uninterrupted rhythmic energy comes primarily from the piano. The third movement, *Nocturne*, is quiet and dreamy throughout. The mischievous finale is again rhythmical and fast; it includes what is perhaps the work's most demanding writing for the wind instruments. At the end, the tempo increases as much as possible.

The first performance of my Quintet took place in Rottweil on 8th July 2014, and the first Antwerp performance was in the orchestra's chamber music series on 5th October of the same year.

Solo I for violin (1975)

The violin is my own main instrument. In 1973 I composed a large-scale solo violin sonata, and two years later I started work on a second. That work, however, turned out to be much shorter, and I gave it the title *Solo I*.

Solo I is an exceptionally virtuosic work. During the slow introduction, the music's tension gradually increases, leading to the central part of the work, a very fast *Presto*. The style of this *Presto* is slightly reminiscent of Stravinsky's primitive, rhythmically incisive approach. The piece ends with a wild stretto, reaching the tempo ♩=192.

Partly on account of the challenges posed by its virtuoso writing, *Solo I* had to wait eleven years for its first performance, given by Jari Valo during the Kaustinen Chamber Music Week on 26th January 1986.

Solo I also marked the beginning of a series of works that I have written for solo instruments: one of my lifelong projects has been to compose – for all of the main orchestral instruments and others as well – a solo work that resourcefully exploits the instruments' different capabilities. The most recent work in the series, *Solo XII* for viola 'in memoriam EJR' was completed in August 2016.

© **Kalevi Aho 2017**

Since his Carnegie Hall début in 1992, **Anders Paulsson** has been widely recognized as one of the finest soprano saxophonists in the world. His musicianship has inspired more than 50 composers to write solo concertos and chamber music for him and he has performed in major music centres including the Alice Tully Hall in New York, Berlin Philharmonie, Concertgebouw Amsterdam, Wigmore Hall in London, Palau de la Música in Valencia, Moscow International Performing Arts Centre and Kitakyushu Performing Arts Centre in Japan.

After classical saxophone studies at the Royal College of Music in Stockholm and with Jean-Marie Londeix in France, a Fulbright ITT International Fellowship enabled him to study under Joseph Allard and Bob Mintzer at the Manhattan School of Music, New York. He has performed as soloist all over the world, for example with the Royal Stockholm Philharmonic Orchestra, Swedish Radio Symphony Orchestra and St Petersburg Philharmonic Orchestra, collaborating with conductors such as John Storgårds, Lü Jia, Okko Kamu, Eva Ollikainen and Lan Shui. Many of his performances have been broadcast on international television and radio, receiving high acclaim from music critics and audiences worldwide. In 2012 Anders Paulsson was awarded the Swedish Royal gold medal 'Litteris et Artibus' for his prominent artistic achievements as soprano saxophonist. Anders Paulsson is also an award-winning composer. www.anderspaulsson.com

Founded in 1972, the **Lapland Chamber Orchestra** is the most northerly professional orchestra in Finland and indeed in the entire EU. The conductor and violinist John Storgårds has been the orchestra's artistic director since 1996. Based in Rovaniemi, the Lapland Chamber Orchestra regularly tours, in the Barents region and elsewhere in Finland. Internationally, the orchestra has made highly successful appearances at the Carinthian Summer Music Festival in Austria, at the BBC Proms in London and at the Budapest Spring Festival, as well as touring in Russia,

Sweden, Denmark, Scotland, Hungary, Germany and China. The Lapland Chamber Orchestra specializes in giving world premières of works by significant contemporary composers, including Kalevi Aho, Aulis Sallinen and Bent Sørensen. It has collaborated with the BBC Philharmonic Orchestra and distinguished guest performers including Soile Isokoski, Christian Tetzlaff, Nicholas Kraemer and Sabine Meyer. Many of the orchestra's recordings have received critical acclaim. The Finnish Broadcasting Company selected *Rituals* by Kalevi Aho [BIS-1686] as disc of the year in 2009, and a recording of Kalevi Aho's concertos for theremin and for horn [BIS-2036] received the distinguished German ECHO Klassik award in 2015.

The wind players on this recording of Kalevi Aho's quintet on this disc – Markku Moilanen, oboe; Pekka Niskanen, clarinet; Antal Mojzer, bassoon and Ilkka Puputti, horn – are all members of the Lapland Chamber Orchestra.

www.korundi.fi/en/Lapland-Chamber-Orchestra

Having begun his career as a violinist, **John Storgårds** is one of the most remarkable Finnish conductors of his generation. He is widely recognised for his creative flair for programming and his commitment to contemporary music. Former chief conductor of the Helsinki Philharmonic Orchestra (2008–15), Storgårds is artistic director of the Lapland Chamber Orchestra (since 1996) and principal guest conductor of the BBC Philharmonic (since 2012) and the National Arts Centre Orchestra Ottawa (since 2015). He has also made guest appearances with, for example, the Scottish Chamber Orchestra, City of Birmingham Symphony Orchestra, Danish National Symphony Orchestra, Bamberger Symphoniker and the orchestras of Boston, St Louis, Toronto and Cleveland. Storgårds has made numerous acclaimed recordings featuring not only standard repertoire but also rarities and contemporary music. He also appears frequently as a chamber musician and violinist at festivals, and as a violin soloist with orchestras such as the WDR Sinfonieorchester in

Cologne. John Storgårds studied orchestral conducting, composition and violin playing in Finland – where his teachers included Esther Rautio and Jouko Ignatius – and in Israel under the legendary violinist Chaim Taub. He gained his conducting diploma from the Sibelius Academy in Helsinki in 1997. He received the Finnish State Prize for Music in 2002 and the Pro Finlandia Prize in 2012.

www.johnstorgards.com

The pianist **Väinö Jalkanen** began his musical education at the Lapland Music Institute and then pursued studies at the Sibelius Academy in Helsinki, the Hanns Eisler Conservatory in Berlin and the Franz Liszt Academy of Music in Budapest. He has appeared at the Budapest Spring Festival, the Icelandic Chamber Music Festival, June in Buffalo, and on stages such as the Berlin Konzerthaus and the Chamber Music Hall of the Moscow Conservatory. A committed interpreter of contemporary music, Jalkanen is a member of the Uusinta Ensemble (Helsinki), and co-founder of ÄÄNI-kollektiivi (Jyväskylä/Kuopio/Joensuu) with which he has presented rarely heard contemporary works to Finnish audiences. In 2016 he founded the Kaivos Festival, and served for that season as its artistic director – a position to which he will return in 2019.

Conductor, composer and violinist **Jaakko Kuusisto** enjoys an extensive career that was launched by a series of successes in international violin competitions in the 1990s. He is among the most frequently recorded Finnish instrumentalists and has recorded concertos by some of the most prominent Finnish contemporary composers. Kuusisto's compositions consist of more than 30 opuses: chamber and vocal music, orchestral pieces and operas as well as music for films. His conducting repertoire is equally versatile and ranges from baroque to the latest new works, regardless of genre. Kuusisto performs regularly as soloist and chamber musician, and is currently artistic director of the Oulu Music Festival.

LAPLAND CHAMBER ORCHESTRA

Kalevi Aho

Keskeisiin suomalaiseseen nykysäveltäjiin kuuluva Kalevi Aho syntyi Forssassa maaliskuun 9. päivänä 1949. Hän alkoi opiskella viulunsoittoa kotikaupungissaan kymmenen vuoden ikäisenä, ja hänen ensimmäiset sävellyksensä ovat peräisin jo tuolta ajalta. Syksystä 1968 hän opiskeli viulunsoittoa ja sävellystä Sibelius-Akatemiassa; hänen sävellysopettajanaan oli Einojuhani Rautavaara.

Suoritettuaan sävellysdiplomin keväällä 1971 Aho jatkoi opintojaan Berliinissä (1971–72) Boris Blacherin johdolla (Staatliche Hochschule für Musik und darstellende Kunst). Vuodesta 1974 vuoteen 1988 hän toimi Helsingin Yliopistossa musiikkitieten lehtorina, ja vuosina 1988–1993 hän työskenteli Sibelius-Akatemian sävellyksen professorina. Syksystä 1993 Aho on työskennellyt vapaana säveltäjänä.

Ahon tuotannon keskeinen osa koostuu laajamuotoisista orkesteri-, kamarimusiikki- ja vokaaliteoksista. Tällä hetkellä hänen tuotantoonsa kuuluu viisi oopperaa (1978–2013), kuusitoista sinfoniaa (1969–2014), kaksikymmentäkahdeksan konserttoa (1981–2016), kolme kamarisinfoniaa jousiorkesterille, muuta orkesteri- ja vokaalimusiikkia, suuri määrä kamarimusiikkia eri kokoonpanoille sekä lukuisia soolosoitinteoksia.

Hän on tehnyt myös lukuisia orkestrointeja ja sovituksia muiden säveltäjien teoksista. Tärkein näistä on Uno Klamin keskeneräisen baletin *Pyörteitä* täydentäminen. Vuodesta 1992 Aho on toiminut Sinfonia Lahden nimikkosäveltäjänä, ja syksyllä 2011 hänet nimitettiin orkesterin kunniasäveltäjäksi.

Sävellystyön ohella Aho on tullut tunnetuksi taitavana ja yhteiskunnallisesti valveutuneena kirjoittajana, ja hän on kirjoituksillaan ja puheillaan useasti ottanut kantaa myös Suomen kulttuuripolitiikkaan. Hänellä on ollut useita tärkeitä organisatorisia tehtäviä Suomen kulttuurielämässä.

Konsertto sopraanosaksofonille ja kamariorkesterille (2014–15)

Lokakuun lopulla vuonna 2011 kävin kuuntelemassa Kouvolassa Kymi Sinfoniettan konsertin, jossa Anders Paulsson soitti mestarillisesti Anders Eliassonin sopraanosaksofonikonserton. Konsertin jälkeen Paulsson kertoi, että hän pitää musiikistani, oli innoissaan erityisesti klarinettikonsertostani, ja tiedusteli, kiinnostaisiko minua kirjoittaa hänelle sopraanosaksofonikonsertto. Lupauduin hänelle tekemään sen heti kuin vain muilta sävellystilauksilta ehdin.

Syksyllä 2014 asia tuli lopulta ajankohtaiseksi, kun Anders Paulsson ehdotti teosta Lapin kamariorkesterille, ja orkesteri oli heti halukas toimimaan konserton tilaajana ja kantaesittäjänä. Joulukuun alussa 2014 kävin tapaamassa Andersia Tukholmassa ja hän esitteli minulle perusteellisesti instrumenttia. Heti sen jälkeen aloitin sävellystyön, ja konsertto tuli valmiiksi runsaat kaksi kuukautta myöhemmin, 15.2.2015.

Konsertossa on kolme osaa. Ensimmäinen osa alkaa pitkäähköllä johdannolla, joka on kuin sopraanosaksofonin kasvava, vähitellen instrumentin koko rekisteriin laajeneva kutsumelodia – orkesterin jouset soittavat taustalla pelkästään pitkiä hiljaisia urkupistesäveliä. Sitä seuraavassa siirtymätaitteessa mukaan tulevat myös orkesterin puhaltimekset ja harppu, ja tämä vaihe johtaa osan pääjaksoon, hyvin nopeaan ja virtuoosiseen *Prestoon*. *Presto* keskeytyy hitaampitempoiseen kadenssiin, jota vallitsevat sopraanosaksofonin multifoniset, eli sointuäänet, kunnes osan koodassa äärimmäisen nopea tempo palaa vielä uudestaan.

Hidas toinen osaa muistuttaa avausosan johdantoa siinä, että tässäkin orkesteri, ja erityisesti jouset soittavat pelkästään pitkiä urkupistesäveliä, joiden päälle solisti rakentaa ”ikuista” melodiaansa; tällä kerralla vain se sisältää runsaasti mikrointervallikulkuja. Musiikki etenee alusta loppuun hiljaisiin nyansseihin, osan tunnelma on salaperäinen ja pysähtynyt.

Finaali alkaa vaivihkaa viulujen hiljaisilla ”koputusrytmeillä”, kunnes musiikki

vähitellen voimistuu ja tulee rytmisesti teräväpiirteiseksi. Samalla sävelkuviot muuttuvat yhä virtuoosisemmiksi, ja äärimmilleen kasvanut jännitys purkautuu virvatulimaisesti ohikiitävään *Presto*-jaksoon, jota vallitsevat puolestaan hyvin hiljaiset nyanssit. Epilogissa palaavat jousten koputusrytmit, joiden päälle solisti soittaa laulavampia melodiakulkuja. Kokonaismuodoltaan epätavallinen teos päättyy hiljaisuuteen.

Kvintetto oboelle, klarinetille, fagotille, käyrätorvelle ja pianolle (2013)

Kvintettoni neljälle puhaltimelle ja pianolle syntyi saksalaisessa Rottweilin kaupungissa pidettävän Sommersprossen-kamarimusiikkifestivaalin taiteellisen johtajan, oboisti Ingo Goritzkin aloitteesta. Goritzki pyysi minulta tällaista sävellystä pariaksi Mozartin vastaavalle kvintetolle. Mozartin teoksen sijoittaminen konsertti-ohjelmiin on vaikeaa, koska muita täysipainoisia teoksia tälle harvinaiselle kokoonpanolle on niin vähän. Sävelsin kvinteton syksyllä 2013.

Rottweilin festivaalin ohella toiseksi tilaajaksi tuli Antwerpenin DeFilharmonie-orkesteri.

Teoksen kokoonpano oli säveltämisen kannalta haasteellinen. Ongelmana oli toisaalta, miten pianon yhdistää luontevasti näiden neljän puhaltimen kanssa. Samalla oli huolehdittava siitä, että neljän varsin erityyppisen puhaltimen keskinäinen balanssi pysyisi kunnossa. Toisaalta näiden soittimen yhdistelmä on soinnillisesti hyvin rikas, ja kun olin päässyt henkisesti sinuiksi kokoonpanon kanssa, sävellys syntyi nopeasti ja innoituksella.

Kvintetossa on neljä osaa. Ensimmäinen osa on teoksen laajin. Sen luonne on lyyrinen, hiukan melankolinen, ja keskivaiheilla osa kasvaa väkevään huipennukseen. Toisena osana on villi, virtuoosinen toccata. Toccata on etenkin pianolle vaativa, sillä osan kiihkeä, keskeytymätön rytmien energia kasvaa keskeisesti pianosta. Kolmas osa *Nocturne* on kauttaaltaan hiljaista unenomaista musiikkia.

Ilkikurinen finaali on uudestaan rytminen ja nopea, ja se sisältää kenties teoksen vaativimmat virtuoosikulut puhaltajille. Lopussa tempon voi kiihdyttää aivan äärimmilleen.

Kvinteton kantaesitys tapahtui Rottweilissa 8.7.2014, ja Antwerpenin ensiesitys orkesterin kamarimusiikkisarjassa oli 5.10.2014.

Solo I viululle (1975)

Oma pääsoittimeni on viulu, jolle vuonna 1973 olin säveltänyt suuren sooloviulusonaatin, ja kaksi vuotta myöhemmin aloin säveltää toista. Teoksesta tuli kuitenkin lyhyempi, ja annoin sille otsikoksi *Solo I* viululle.

Solo I on erittäin virtuoosinen sävellys. Hitaan johdannon aikana musiikin jännite kasvaa asteittain ja johtaa sävellyksen keskeiseen jaksoon, hyvin nopeaan *Prestoon*. *Preston* tyyli muistuttaa hiukan Stravinskin primitiivistä, rytmisesti hakaavaa tyyliä. Kappale päättyy villiin strettaan tempossa $\frac{1}{4}=192$.

Osittain teoksen suurten virtuoosisten haasteiden takia *Solo I* sai odottaa kantaesitystään peräti 11 vuotta, kunnes Jari Valo lopulta kantaesitti teoksen Kaustisen kamarimusiikkipäivillä 26.1.1986.

Solo I aloitti samalla eri soittimilleni kirjoittamieni soolosävellysten sarjan; yksi ikuisuusprojekteistani on ollut säveltää soittimien eri mahdollisuuksia monipuolisesti hyödyntävä sooloteos aina eri keskeisille orkesteri- ja muille instrumentille. Sarjan uusin teos, ”Solo XII alttoviululle – in memoriam EJR” valmistui elokuussa 2016.

© *Kalevi Aho* 2017

Anders Paulssonia on pidetty Carnegie Hallissa vuonna 1992 tekemänsä debyytin jälkeen laajalti yhtenä maailman parhaimmista sopraanosaksofonisteista. Hänen muusikkoutensa on innoittanut yli 50 säveltäjää kirjoittamaan hänelle soolokonserttoja ja kamarimusiikkia, ja hän on esiintynyt monilla merkittäville musiikkiareenoilla, mm. Alice Tully Hallissa New Yorkissa, Berliinin filharmoniaassa, Amsterdamin Concertgebouwssa, Wigmore Hallissa Lontoossa, Palau de la Música Valenciassa, Moskovan kansainvälisessä esittävien taiteiden keskuksessa ja Kitakyushun esittävien taiteiden keskuksessa.

Paulsson teki klassisia saksofoninsoiton opintoja Tukholman kuninkaallisessa musiikkikorkeakoulussa ja Jean Marie Londeix'n johdolla Ranskassa, ja tämän jälkeen Fulbright ITT International Fellowship -ohjelma mahdollisti hänelle opinnot Manhattan School of Musicissa opettajinaan Joseph Allard ja Bob Mintzer. Paulsson on esiintynyt solistina ympäri maailman, mm. Tukholman kuninkaallisten filharmonikkojen, Ruotsin radion sinfoniaorkesterin ja Pietarin filharmonikkojen kanssa kapellimestareinaan mm. John Storgårds, Lü Jia, Okko Kamu, Eva Ollikainen ja Lan Shui. Monet hänen esityksistään on televisioitu ja radioitu maailmanlaajuisesti saaden kiittäviä arvioita maailmanlaajuisesti niin kriitikoilta kuin yleisöltä. Vuonna 2012 Anders Paulssonille myönnettiin kuninkaallinen Litteris ja Artibus -mitali hänen merkittävistä saavutuksistaan sopraanosaksofonistina. Paulsson on saanut palkintoja myös säveltäjänä.

www.anderspaulsson.com

Vuonna 1972 perustettu **Lapin kamariorkesteri** on Suomen ja koko EU-alueen pohjoisin ammattikamariorkesteri. Orkesterin taiteellisena johtajana on toiminut kapellimestari John Storgårds syksystä 1996 lähtien. Rovaniemeä kotipaikkanaan pitävä orkesteri on alueorkesteri, joka esiintyy niin Lapin läänissä kuin koko Pohjoiskalatilla ja ympäri Suomea. Kansainvälistä menestystä orkesteri on saavuttanut

esiintymisillään Carintischer Sommer -festivaalilla Itävallassa, BBC Proms -festivaalilla Lontoossa ja Budapestin kevätfestivaalilla sekä vierailuillaan Venäjällä, Ruotsissa, Tanskassa, Skotlannissa, Unkarissa, Saksassa ja Kiinassa. Lapin kamari-orkesteri on erikoistunut tekemään kantaesityksiä merkittävien aikamme säveltäjien, mm. Kalevi Ahon, Aulis Sallisen ja Bent Sørensen teoksista. Yhteistyötä orkesteri on tehnyt mm. BBC Philharmonic orkestran kanssa, ja orkesterin merkittävistä vierailevista taiteilijoista mainittakoon Soile Isokoski, Christian Tetzlaff, Nicholas Kraemer ja Sabine Meyer. Monet orkesterin levyt ovat saaneet paljon tunnustusta. Yleisradio valitsi Vuoden 2009 levyksi Kalevi Ahon *Rituals* -levyn, ja Kalevi Ahon theremin- ja käyrätorvikonsertot sisältävä levy sai arvostetun saksalaisen ECHO Klassik -palkinnon vuonna 2015.

Kalevi Ahon kvintetossa soittavat tällä levyllä seuraavat Lapin kamariorkesterin puhallinmuusikot: Markku Moilanen (oboe), Pekka Niskanen (klarinetti), Antal Mojzer (fagotti) ja Ilkka Puputti (käyrätorvi).

www.korundi.fi/fi/Lapin-kamariorkesteri

Viulistina uransa aloittanut **John Storgårds** on yksi sukupolvensa merkittävimmistä suomalaiskapellimestareista. Hän on saanut paljon tunnustusta luovasta ohjelmistosuunnittelustaan ja sitoutumisestaan aikamme musiikin esittämiseen. Helsingin kaupunginorkesterin ylikapellimestarina vuosina 2008–15 toiminut Storgårds on Lapin kamariorkesterin taiteellinen johtaja (1996–) sekä päävierailija BBC:n filharmonikoissa (2012–) ja National Arts Centre Orkestrassa Ottawassa (2015–). Hän on vieraillut mm. Skottilaisessa kamariorkesterissa, Birminghamin sinfonia-orkesterissa, Tanskan kansallisorkesterissa, Bambergin sinfonikoissa ja Bostonin, St. Louisin, Toronton ja Clevelandin orkestereissa. Storgårds on tehnyt lukuisia kiitettyjä levytyksiä sisältäen kantaohjelmiston lisäksi myös harvinaisuuksia ja aikamme musiikkia. Hän esiintyy säännöllisesti myös kamarimuusikkona ja viu-

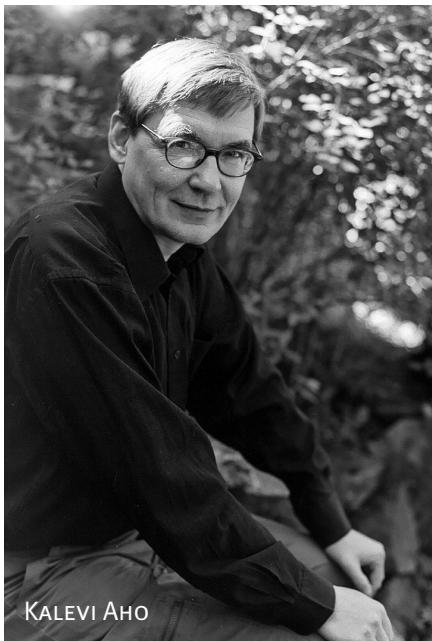
listina festivaaleilla, ja viulusolistina orkestereiden kuten Kölnin WDR Sinfonie-orchester kanssa. John Storgårds opiskeli orkesterinjohtoa, sävellystä ja viulunsoittoa Suomessa opettajinaan mm. Esther Rautio ja Jouko Ignatius, ja Israelissa legendaarisen viulistin Chaim Taubin johdolla. Storgårds suoritti kapellimestari-diplominsa Helsingissä vuonna 1997. Hän sai säveltaiteen valtionpalkinnon vuonna 2002 ja Pro Finlandia -mitalin vuonna 2012.

www.johnstorgards.com

Väinö Jalkanen on nuori rovaniemeläinen pianotaiteilija. Hän on opiskellut Sibelius-Akatemiassa, Berliinin Hanns Eisler -musiikkikorkeakoulussa, Budapestin Liszt-Akatemiassa sekä Lapin musiikkiopistossa. Jalkasta on kuultu viime vuosina muun muassa Budapestin kevät -festivaalilla, Islannin kamarimusiikkijuhlilla, June in Buffalo -festivaalilla sekä Moskovan Konservatorion kamarimusiikkisalissa ja Berliinin Konzerthausissa. Jalkanen toimii aktiivisesti uuden säveltaiteen parissa ja on kahden nykymusiikkiryhtyeen, helsinkiläisen Uusinta Ensemblen sekä Itä-Suomen yliopistokaupungeissa toimivan ÄÄNI-kollektiivin jäsen. Viime vuosina hän on esittänyt muun muassa aiemmin harvoin Suomessa kuultuja Morton Feldmanin, Tristan Murail'n, Salvatore Sciarrinon, Franco Donatonin ja Mark Andren teoksia. Jalkanen on ollut perustamassa Outokummun vanhalla kuparikaivoksella syksyisin järjestettävää monitaiteellista Kaivos-festivaalia toimien myös vuoden 2016 festivaalin taiteellisena johtajana.

Kapellimestari, säveltäjä ja viulisti **Jaakko Kuusiston** laaja-alainen ura musiikin parissa käynnistyi viulistina 1990-luvulla useiden kansainvälisten kilpailumenestysten myötä. Hän on yksi ahkerimmin levyttäneitä suomalaisia instrumentalisteja, jonka taltiointien joukosta löytyy paljon keskeistä suomalaista ohjelmistoa. Kuusiston sävellystuotanto pitää sisällään noin 30 opusta: kamari- ja laulumusiikkia,

orkesteriteoksia ja oopperoita sekä elokuvamusiikkia. Hänen ohjelmistonsa on laaja myös kapellimestarina kattaen teoksia barokista aina aikamme musiikkiin, genrestä riippumatta. Kuusisto esiintyy säännöllisesti solistina ja kamarimuusikkona ja toimii tätä nykyä Oulun Musiikkijuhlien taiteellisena johtajana.

Kalevi Aho

Kalevi Aho, einer der bedeutendsten zeitgenössischen Komponisten Finnlands, wurde am 9. März 1949 in Forssa in Südfinnland geboren. Ab dem Alter von zehn Jahren erhielt er in seiner Heimatstadt Violinunterricht, und aus derselben Zeit stammen seine ersten Kompositionen. Ab Herbst 1968 studierte er Violine und Komposition an der Sibelius-Akademie in Helsinki; sein Kompositionslehrer war Einjuhani Rautavaara.

Nach seinem Abschluss (1971) setzte Kalevi Aho seine Studien als Schüler von Boris Blacher an der Staatlichen Hochschule für Musik und darstellende Kunst in Berlin fort (1971/72). Von 1974 bis 1988 war er Dozent für Musikwissenschaft an der Universität von Helsinki, von 1988 bis 1993 Professor für Komposition an der Sibelius-Akademie. Seit Herbst 1993 arbeitet er als freischaffender Komponist in Helsinki.

Der Schwerpunkt von Ahos Schaffen liegt auf großformatigen Orchester-, Kammer- und Vokalwerken. Gegenwärtig hat er u.a. fünf Opern (1978–2013), sechzehn Symphonien (1969–2014), achtundzwanzig Konzerte (1981–2016), drei Kammersymphonien für Streichorchester, weitere Orchester- und Vokalkompositionen sowie zahlreiche Werke für Kammerensemble und Soloinstrumente komponiert.

Außerdem hat er eine Reihe von Werken anderer Kompositionen neu arrangiert und orchestriert; hervorzuheben ist dabei etwa die Fertigstellung von Uno Klamis unvollendetem Ballett *Pyörteitä* (*Wirbel*). Im Jahr 1992 ernannte das Lahti Symphony Orchestra Kalevi Aho zu seinem Composer-in-Residence; seit 2012 ist er Ehrenkomponist dieses Orchesters.

In Finnland hat sich Aho auch als produktiver Musikschriftsteller einen Namen gemacht. Mit seinen Schriften und Reden begleitet er die Kulturpolitik Finnlands kritisch; im finnischen Kulturleben hat er eine Reihe wichtiger Positionen inne.

Konzert für Sopransaxophon und Kammerorchester (2014–15)

Ende Oktober 2011 hörte ich in Kouvola ein Konzert der Kymi Sinfonietta, bei dem Anders Paulsson in Anders Eliassons Konzert für Sopransaxophon brillierte. Nach dem Konzert sagte Paulsson mir, dass er meine Musik und insbesondere mein Klarinettenkonzert sehr schätze, und fragte mich, ob ich Interesse hätte, ein Sopransaxophonkonzert für ihn zu komponieren. Ich willigte ein, mich an die Arbeit zu machen, sobald meine laufenden Verpflichtungen dies zuließen.

Im Herbst 2014 kam Bewegung in die Angelegenheit, als Anders Paulsson ein solches Werk dem Lapland Chamber Orchestra vorschlug, welches die Komposition sogleich in Auftrag geben und ihre Uraufführung übernehmen wollte. Anfang Dezember 2014 besuchte ich Anders in Stockholm, wo er mir die Möglichkeiten des Instruments ausgiebig vorstellte. Ich machte mich gleich ans Werk; gut zwei Monate danach, am 15. Februar 2015, war es fertig.

Das Konzert hat drei Sätze. Der erste beginnt mit einer ziemlich langen Einleitung, die wie die schweifende, verführerische Melodie des Sopransaxophons ist; nach und nach durchmisst sie den gesamten Tonumfang des Instruments. Im Hintergrund spielen die Streicher nichts als lange, ruhige Orgelpunkte. In der darauffolgenden Überleitung treten Bläser und Harfe hinzu, und dieser Abschnitt führt zum Hauptteil des Satzes, einem sehr schnellen und virtuosens *Presto*. Dieses wiederum wird durch eine langsame, von den Multiphonics (akkordische Mehrklänge) des Sopransaxophons geprägte Kadenz unterbrochen, bis in der Coda des Satzes das extrem schnelle Tempo schließlich wiederkehrt.

Der langsame zweite Satz erinnert an die Einleitung des ersten Satzes, indem auch hier das Orchester – namentlich die Streicher – ausschließlich lange Orgelpunkte spielt, über denen der Solist seine „unendliche“ Melodie entfaltet; diesmal aber macht es dabei umfangreichen Gebrauch von Mikrointervallen. Die Musik ist durchweg leise; eine geheimnisvolle, lethargische Stimmung prägt den Satz.

Das Finale beginnt auf verstohlene Weise mit einem „Klopfrrhythmus“ der Violinen, bis die Musik allmählich an Energie und rhythmischer Schärfe gewinnt. Gleichzeitig werden die Motive immer virtuoser, und die Spannung steigert sich bis ins Extrem, um sich dann in einen flüchtigen *Presto*-Wirbelwind zu entladen, der freilich ausgesprochen leise ist. Im Epilog kehren die Klopfrrhythmen wieder; über ihnen stimmt der Solist kantablere melodische Gedanken an. Am Ende verklingt das formal unkonventionelle Werk allmählich in der Stille.

Quintett für Oboe, Klarinette, Fagott, Horn und Klavier (2013)

Mein Quintett für vier Blasinstrumente und Klavier habe ich für den Oboisten Ingo Goritzki geschrieben, den Künstlerischen Leiter des Musikfestivals „Sommer-sprossen“ in Rottweil. Goritzki bat mich um eine Komposition, die in einem Konzert zusammen mit Mozarts Quintett aufgeführt und mit diesem die Besetzung teilen sollte. Mozarts Quintett zu programmieren ist knifflig, weil es so wenig größere Werke für dieses ungewöhnliche Ensemble gibt. Ich habe dieses Quintett, das gemeinsam vom „Sommer-sprossen“-Festival und den Antwerpener Symphonikern in Auftrag gegeben wurde, im Herbst 2013 komponiert.

Im Hinblick auf die Komposition stellte diese Besetzung eine große Herausforderung dar: Einerseits musste das Klavier auf eine natürliche Weise mit den vier Blasinstrumenten kombiniert werden, ohne dass die Binnenbalance dieser sehr unterschiedlichen Blasinstrumente darunter litt; andererseits erzeugt die Kombination dieser Instrumente eine große Klangfülle. Als ich erst einmal mit der Instrumentation ins Reine gekommen war, ging die Arbeit an dem Stück schnell und inspiriert vonstatten.

Das Quintett hat vier Sätze, deren erster der umfangreichste ist. Er ist von lyrischem, leicht melancholischem Charakter, und sein Mittelteil steigert sich zu einem kraftvollen Höhepunkt. Es folgt eine wilde, virtuose Toccata – eine Herausforderung

insbesondere für den Pianisten, denn die frenetische, ununterbrochene rhythmische Energie des Satzes kommt vor allem vom Klavier. Der dritte Satz, *Nocturne*, ist durchweg ruhig und verträumt. Das schelmische Finale hingegen ist wieder schnell und rhythmusbetont; hier finden sich die wohl anspruchsvollsten Passagen für die Bläser. Zum Schluss ist das Tempo so schnell wie möglich zu nehmen.

Die Uraufführung meines Quintetts fand am 8. Juli 2014 in Rottweil statt; die erste Antwerpener Aufführung erfolgte am 5. Oktober desselben Jahres im Rahmen der Kammerkonzert-Reihe des Orchesters.

Solo I für Violine (1975)

Die Violine ist mein Hauptinstrument. 1973 komponierte ich eine großformatige Sonate für Violine solo, und zwei Jahre später nahm ich eine zweite in Angriff. Doch diese Komposition erwies sich als erheblich kürzer, und ich gab ihr den Titel *Solo I*.

Solo I ist ein außergewöhnlich virtuoses Werk. Im Verlauf der langsamen Einleitung nimmt die Spannung der Musik allmählich zu und mündet in den Hauptteil des Werks, ein sehr rasches *Presto*. Der Stil dieses *Presto* erinnert ein wenig an Strawinskys „primitive“, prägnante Rhythmik. Das Stück endet mit einer wilden *Stretta*, die das Tempo $\text{♩}=192$ erreicht.

Nicht zuletzt aufgrund seiner virtuoson Anforderungen musste *Solo I* elf Jahre auf seine Uraufführung warten, die am 26. Januar 1986 im Rahmen der Kammermusikwoche in Kaustinen durch Jari Valo erfolgte. *Solo I* steht zudem am Anfang einer Werkreihe für Soloinstrumente: Eines meiner Langzeitprojekte ist es, für alle wichtigen Instrumente des Orchesters und darüber hinaus ein Solowerk zu komponieren, das die verschiedenen Möglichkeiten des jeweiligen Instruments auf einfallsreiche Weise ausschöpft. Das jüngste Werk dieser Reihe – *Solo XIII* für Viola „in memoriam EJR“ – wurde im August 2016 fertig gestellt.

© **Kalevi Aho 2017**

Seit seinem Carnegie Hall-Debüt im Jahr 1992 gilt **Anders Paulsson** als einer der besten Sopransaxophonisten der Welt. Seine außerordentliche Meisterschaft hat mehr als 50 Komponisten dazu inspiriert, Solokonzerte und Kammermusik für ihn zu schreiben. Er ist in bedeutenden Konzerthäusern wie der Alice Tully Hall in New York, der Berliner Philharmonie, dem Concertgebouw Amsterdam, der Wigmore Hall in London, dem Palau de la Música in Valencia, dem Moscow International Performing Arts Center und dem Kitakyushu Performing Arts Center in Japan aufgetreten.

Nach dem klassischen Saxophonstudium an der Königlichen Musikhochschule in Stockholm und bei Jean-Marie Londeix in Frankreich ermöglichte es ihm ein Fulbright/ITT International-Stipendium, bei Joseph Allard und Bob Mintzer an der Manhattan School of Music in New York zu studieren. Mit Orchestern wie dem Royal Stockholm Philharmonic Orchestra, dem Schwedischen Rundfunk-Symphonieorchester und den St. Petersburger Philharmonikern ist er in der ganzen Welt als Solist aufgetreten und hat dabei mit Dirigenten wie John Storgårds, Lü Jia, Okko Kamu, Eva Ollikainen und Lan Shui zusammengearbeitet. Viele seiner Auftritte wurden im internationalen Fernsehen und Rundfunk ausgestrahlt und erhielten großen Beifall von Musikkritik wie Publikum weltweit. Im Jahr 2012 wurde Anders Paulsson für seine herausragenden künstlerischen Verdienste als Sopransaxophonist mit der Königlich-Schwedischen Goldmedaille „Litteris et Artibus“ ausgezeichnet. Darüber hinaus ist Anders Paulsson ein mit Preisen bedachter Komponist.

www.anderspaulsson.com

Das 1972 gegründete **Lapland Chamber Orchestra** ist das nördlichste Berufsorchester Finnlands – und der EU überhaupt. Seit 1996 ist der Dirigent und Violinist John Storgårds Künstlerischer Leiter des Orchesters. Das in Rovaniemi beheimatete Ensemble unternimmt regelmäßige Konzertreisen durch die Barents-Region und

ganz Finnland. Außerhalb seines Heimatlandes war das Orchester mit großem Erfolg beim Karinthischen Sommer in Österreich, bei den BBC Proms in London und beim Budapester Frühlingfestival zu Gast; Tourneen führten es nach Russland, Schweden, Dänemark, Schottland, Ungarn, Deutschland und China. Einen besonderen Schwerpunkt legt das Lapland Chamber Orchestra auf die Uraufführung von Werken bedeutender zeitgenössischer Komponisten, darunter Kalevi Aho, Aulis Sallinen und Bent Sørensen. Es hat mit dem BBC Philharmonic Orchestra und mit hervorragenden Gastsolisten wie Soile Isokoski, Christian Tetzlaff, Nicholas Kraemer und Sabine Meyer zusammengearbeitet. Viele der Einspielungen des Orchesters haben großen Beifall der Fachpresse erhalten. Der Finnische Rundfunk kürte *Rituals* von Kalevi Aho [BIS-1686] im Jahr 2009 zur „CD des Jahres“; eine Einspielung von Kalevi Aho's Konzerten für Theremin und für Horn [BIS-2036] erhielt 2015 den renommierten „ECHO Klassik“.

Die an der vorliegenden Aufnahme von Kalevi Aho's Quintett beteiligten Bläser – Markku Moilanen, Oboe; Pekka Niskanen, Klarinette; Antal Mojzer, Fagott, und Ilkka Puputti, Horn – sind Mitglieder des Lapland Chamber Orchestra.

www.korundi.fi/en/Lapland-Chamber-Orchestra

John Storgårds begann seine Karriere zunächst als Violinist und ist heute einer der herausragenden finnischen Dirigenten seiner Generation. Seine kreative Programmgestaltung und seine Leidenschaft für zeitgenössische Musik haben ihm weithin Anerkennung verschafft. Der ehemalige Chefdirigent des Philharmonischen Orchesters Helsinki (2008–15) ist Künstlerischer Leiter des Lapland Chamber Orchestra (seit 1996) und Erster Gastdirigent der BBC Philharmonic (seit 2012) und des National Arts Centre Orchestra Ottawa (seit 2015). Als Gastdirigent hat er ferner Orchester wie das Scottish Chamber Orchestra, das City of Birmingham Symphony Orchestra, das Danish National Symphony Orchestra, die Bamberger Sym-

phoniker und die Orchester von Boston, St. Louis, Toronto und Cleveland geleitet. Storgårds hat zahlreiche hoch gelobte Aufnahmen vorgelegt, die nicht nur Werke des Standardrepertoires, sondern auch Raritäten und zeitgenössische Musik enthalten. Außerdem ist er als Kammermusiker und Violinist häufig bei Festivals zu Gast und konzertiert als Violinsolist mit Orchestern wie dem WDR Sinfonieorchester Köln. John Storgårds studierte Orchesterleitung, Komposition und Violine in Finnland (u.a. bei Esther Rautio und Jouko Ignatius) und in Israel bei dem legendären Geiger Chaim Taub. 1997 erhielt er von der Sibelius-Akademie in Helsinki das Dirigentendiplom; im Jahr 2002 wurde er mit dem Finnischen Staatspreis für Musik und 2012 mit dem Pro Finlandia-Preis ausgezeichnet.

www.johnstorgards.com

Der Pianist **Väinö Jalkanen** begann seine musikalische Ausbildung am Musikinstitut Lappland und studierte an der Sibelius-Akademie in Helsinki, der Hochschule für Musik Hanns Eisler in Berlin und der Franz Liszt Musikakademie in Budapest. Auftritte führten ihn zum Budapester Frühlingsfestival, zum Isländischen Kammermusikfestival, zum „June in Buffalo“-Festival und auf Podien wie das Berliner Konzerthaus und den Kammermusiksaal des Moskauer Konservatoriums. Jalkanen ist ein leidenschaftlicher Anwalt zeitgenössischer Musik und Mitglied des Uusinta Ensembles (Helsinki) und Mitgründer von ÄÄNI-kollektiivi (Jyväskylä/Kuopio/Joensuu), mit denen er dem finnischen Publikum selten erklingende zeitgenössische Werke vorstellt. Im Jahr 2016 gründete er das Kaivos-Festival, dessen Künstlerischer Leiter er in der ersten Saison war – und 2019 wieder sein wird.

Der Dirigent, Komponist und Violinist **Jaakko Kuusisto** kann auf eine ausgedehnte Karriere blicken, die sich in den 1990er Jahren an eine Reihe von Erfolgen bei

internationalen Violinwettbewerben knüpfte. Er gehört zu den meistaufgezeichneten finnischen Instrumentalisten und hat Konzerte einiger der prominentesten zeitgenössischen Komponisten Finnlands eingespielt. Kuusisto hat mehr als 30 Werke komponiert: Kammer- und Vokalmusik, Orchesterwerke und Opern sowie Filmmusik. Sein Repertoire als Dirigent ist ebenso vielseitig und reicht, quer durch die Genres, vom Barock bis zu neuesten Werken. Kuusisto tritt regelmäßig als Solist und Kammermusiker auf und ist gegenwärtig Künstlerischer Leiter des Oulu Music Festival.

Kalevi Aho

L'un des plus importants compositeurs contemporains de la Finlande, Kalevi Aho est né à Forssa dans le sud du pays le 9 mars 1949. Il a commencé ses études de violon dans sa ville natale à l'âge de dix ans et ses premières compositions datent aussi de cette époque. À l'automne de 1968, il entra à l'Académie Sibelius à Helsinki dans la classe de violon et celle de composition d'Einojuhani Rautavaara.

Après avoir obtenu son diplôme en composition (1971), Kalevi Aho a poursuivi ses études à Berlin (1971–72) comme élève de Boris Blacher à la Staatliche Hochschule für Musik und darstellende Kunst. Il a donné des cours de musicologie à l'université d'Helsinki de 1974 à 1988 et, de 1988 à 1993, il a enseigné la composition à l'Académie Sibelius. Il travaille comme compositeur indépendant à Helsinki depuis l'automne 1993.

Le travail de Aho est centré particulièrement sur des œuvres orchestrales de grand format, des compositions de chambre et vocales; aujourd'hui, son catalogue compte cinq opéras (1978–2013), seize symphonies (1969–2014), 28 concertos (1981–2016), trois symphonies de chambre pour orchestre à cordes, autre musique orchestrale et vocale ainsi que beaucoup de musique pour ensembles de chambre et pour instruments solos.

Il a fait aussi plusieurs arrangements et orchestrations d'œuvres d'autres compositeurs. Le projet le plus important a été la finition du ballet inachevé *Pyörteitä* (*Tourbillons*) d'Uuno Klami. En 1992, l'Orchestre symphonique de Lahti a nommé Kalevi Aho compositeur en résidence et, depuis 2012, il en est compositeur lauréat.

En Finlande, Aho s'est aussi mérité une bonne réputation comme compositeur assidu de musique et, grâce à ses écrits et ses déclarations, il occupe une place bien en vue dans la politique culturelle de la Finlande. Il a assumé plusieurs responsabilités importantes dans la vie culturelle finlandaise.

Concerto pour saxophone soprano et orchestre de chambre (2014–15)

À la fin d'octobre 2011, j'ai entendu un concert donné à Kouvola par la Sinfonietta de Kymi où Anders Paulsson a donné une exécution magistrale du Concerto pour saxophone soprano d'Anders Eliasson. Après le concert, Paulsson m'a dit qu'il aimait ma musique et qu'il appréciait particulièrement mon concerto pour clarinette et il se demandait si j'étais intéressé à écrire un concerto pour saxophone soprano pour lui. J'ai accepté de le faire dès que mes engagements d'alors me le permettraient.

Ce projet vint à maturité en automne 2014 quand Anders Paulsson suggéra une telle œuvre à l'Orchestre de chambre de la Laponie qui souhaite immédiatement la commander et la créer. Au début de décembre 2014, j'ai rencontré Anders à Stockholm et il m'exposa à fond les possibilités de son instrument. Je me suis mis immédiatement à la composition et, un peu plus de deux mois plus tard, soit le 15 février 2015, le concerto était terminé.

Il est divisé en trois mouvements. Le premier commence par une introduction assez longue qui est comme la mélodie allongée et séduisante de l'instrument; ceci en couvre peu à peu le registre entier. À l'arrière-plan, les cordes de l'orchestre ne jouent que de longues pédales douces. Dans le passage transitionnel suivant, les vents et la harpe se mettent de la partie et cette section mène à la partie principale du mouvement, un *Presto* très rapide et très virtuose. Ceci est à son tour interrompu par une cadence lente dominée par les doubles sons (accords) du saxophone soprano jusqu'au retour du tempo extrêmement rapide dans la coda du mouvement.

Le lent second mouvement rappelle l'introduction du premier mouvement car ici aussi l'orchestre – surtout les cordes – joue exclusivement de longues pédales sur lesquelles le soliste dévide sa mélodie «sans fin». Cette fois cependant, il recourt largement aux micro-intervalles. Du début à la fin, la musique se déroule sur un niveau calme; le mouvement baigne dans une atmosphère mystérieuse et léthargique.

Le finale commence furtivement par un rythme « frappé » aux violons, jusqu'à ce que la musique gagne peu à peu de l'intensité et devienne rythmiquement plus définie. En même temps, les motifs se font plus virtuoses et la tension augmente à l'extrême avant d'éclater en un *Presto* fugitif tourbillonnant qui reste néanmoins en majeure partie très calme. L'épilogue voit le retour des rythmes « frappés » sur lesquels le soliste joue des mélodies plus *cantabile*. Cette œuvre de forme non conventionnelle se termine en s'éteignant au loin dans le silence.

Quintette pour hautbois, clarinette, basson, cor et piano (2013)

Mon quintette pour quatre instruments et piano est écrit pour le hautboïste Ingo Goritzki, directeur artistique du festival de musique de chambre « Sommersprossen » dans la ville de Rottweil en Allemagne. Goritzki me pria d'écrire une composition pour compléter un programme avec le quintette de Mozart pour la même combinaison instrumentale. Il est difficile de placer la pièce de Mozart dans un programme de concert parce qu'il existe très peu de grandes œuvres pour cet ensemble inhabituel. J'ai composé le quintette en automne 2013. En plus du festival à Rottweil, l'Orchestre symphonique d'Anvers s'est fait co-commissionnaire de la pièce.

La combinaison d'instruments posait un défi du point de vue de la composition. Le problème était en partie de combiner le piano de façon naturelle à ces quatre instruments à vent. De plus, j'avais à m'assurer que l'équilibre entre ces quatre instruments à vent très différents était respecté. D'un autre côté, la combinaison de ces instruments produit une sonorité très riche et, ayant décidé de l'instrumentation, le travail sur la pièce avançait rapidement et avec inspiration.

Le quintette compte quatre mouvements dont le premier est le plus long. Son caractère est lyrique, légèrement mélancolique et la partie centrale du mouvement atteint un sommet énergétique. Suit une toccata virtuose déchaînée – un défi surtout pour le pianiste puisque l'énergie rythmique ininterrompue et frénétique provient

en majeure partie du piano. *Nocturne*, le troisième mouvement, est tout entier calme et rêveur. Le finale malicieux est encore rythmique et rapide ; il renferme ce qui est peut-être l'écriture la plus exigeante de l'œuvre pour les vents. À la fin, le tempo s'accroît le plus possible.

La création de mon Quintette eut lieu à Rottweil le 8 juillet 2014 et la première exécution à Anvers s'est tenue dans le cadre de la série de musique de chambre de l'orchestre le 5 octobre de la même année.

Solo I pour violon (1975)

Le violon est mon instrument principal. En 1973, j'ai composé une grande sonate pour violon solo et, deux ans plus tard, j'en commençais une seconde qui est cependant restée beaucoup plus brève et je l'ai intitulée *Solo I*.

Solo I est une œuvre exceptionnellement virtuose. Au cours de l'introduction lente, la tension de la musique s'accroît graduellement, menant à la partie centrale de l'œuvre, un *Presto* très rapide. Son style rappelle un peu l'approche primitive, au rythme incisif, de Stravinsky. La pièce se termine par une strette délirante atteignant le tempo ♩=192.

Partiellement à cause des défis posés par l'écriture virtuose, *Solo I* dut attendre onze ans sa création mondiale, donnée par Jari Valo au cours de la semaine de musique de chambre de Kaustinen en Finlande le 26 janvier 1986.

Solo I marqua aussi le début d'une série d'œuvres que j'ai écrites pour instruments solos : l'un de mes projets à vie a été de composer – pour tous les principaux instruments de l'orchestre et d'autres aussi – une œuvre solo qui exploite avec énergie les diverses capacités des instruments. Ma plus récente composition de la série, *Solo XII* pour alto « in memoriam EJR » a été terminée en août 2016.

© **Kalevi Aho 2017**

Depuis ses débuts au Carnegie Hall en 1992, **Anders Paulsson** est reconnu partout comme l'un des meilleurs joueurs de saxophone soprano du monde. Sa musicalité a inspiré plus de 50 compositeurs à écrire des concertos solos et de la musique de chambre pour lui et il s'est produit dans les grands centres musicaux dont l'Alice Tully Hall à New York, Berlin Philharmonie, Concertgebouw d'Amsterdam, Wigmore Hall à Londres, Palau de la Música à Valence, Centre international des arts de Moscou et Centre des arts Kitakyushu au Japon.

Après des études classiques de saxophone au Conservatoire royal de musique de Stockholm et avec Jean-Marie Londeix en France, une bourse internationale Fulbright ITT permit à Aho d'étudier avec Joseph Allard et Bob Mintzer à la Manhattan School of Music à New York. Il s'est produit comme soliste partout au monde dont avec l'Orchestre philharmonique royal de Stockholm, l'Orchestre symphonique de la Radio de Suède et l'Orchestre philharmonique de St-Petersbourg, travaillant avec de grands chefs dont John Storgårds, Lü Jia, Okko Kamu, Eva Ollikainen et Lan Shui. Plusieurs de ses concerts ont été diffusés à la télévision et radio internationales, récoltant l'acclamation des critiques et du public mondial. En 2012, Anders Paulsson a reçu la médaille d'or royale suédoise «Litteris et Artibus» pour ses accomplissements artistiques exceptionnels comme saxophoniste sur un instrument soprano. Anders Paulsson est aussi un compositeur prisé.

www.anderspaulsson.com

Fondé en 1972, l'**Orchestre de chambre de la Laponie** est l'orchestre professionnel le plus nordique de la Finlande et même de l'entière Union Européenne. Le chef d'orchestre et violoniste John Storgårds en est le directeur artistique depuis 1996. Situé à Rovaniemi, l'Orchestre de chambre de la Laponie entreprend régulièrement des tournées non seulement dans la région de Barents mais aussi ailleurs en Finlande. Sur le plan international, la formation a joué avec grand succès au festival estival

de musique de Carinthie en Autriche, aux Proms de la BBC à Londres et au festival du printemps de Budapest ; elle a aussi fait des tournées en Russie, Suède, Danemark, Écosse, Hongrie, Allemagne et Chine. L'Orchestre de chambre de la Laponie se spécialise en créations mondiales d'œuvres d'importants compositeurs contemporains dont Kalevi Aho, Aulis Sallinen et Bent Sørensen. Il a collaboré avec l'Orchestre philharmonique de la BBC et de distingués artistes invités dont Soile Isokoski, Christian Teztlaff, Nicholas Kraemer et Sabine Meyer. Plusieurs des enregistrements de l'orchestre ont été chaudement applaudis par les critiques. La compagnie de diffusion finlandaise a choisi *Rituals* de Kalevi Aho [BIS-1686] comme disque de l'année 2009 et un disque des concertos de Kalevi Aho pour therémine et pour cor [BIS-2036] a reçu le distingué prix allemand ECHO Klassik en 2015.

Les instrumentistes sur ce disque du quintette de Kalevi Aho sont tous membres de l'Orchestre de chambre de la Laponie : Markku Moilanen, hautbois; Pekka Niskanen, clarinette; Antal Mojzer, basson et Ilkka Puputti, cor.

www.korundi.fi/en/Lapland-Chamber-Orchestra

Après avoir commencé sa carrière comme violoniste, **John Storgårds** est devenu l'un des meilleurs chefs finlandais de sa génération. Il est reconnu pour l'esprit créatif de ses programmes et pour son engagement en faveur de la musique contemporaine. Ancien chef de l'Orchestre philharmonique d'Helsinki (2008–15), Storgårds était en 2016 directeur artistique de l'Orchestre de chambre de la Laponie (depuis 1996) et chef invité principal de l'Orchestre philharmonique de la BBC (depuis 2012) et de l'Orchestre du Centre national des arts d'Ottawa (depuis 2015). Il s'est également produit à titre de chef invité à la tête du Scottish Chamber Orchestra, de l'Orchestre symphonique de la ville de Birmingham, de l'Orchestre symphonique national du Danemark, de l'Orchestre symphonique de Bamberg et des orchestres symphoniques de Boston, Saint-Louis, Toronto et Cleveland. Storgårds

a réalisé de nombreux enregistrements salués par la critique qui présentent non seulement le répertoire courant mais également des raretés ainsi que de la musique contemporaine. Il se produit également fréquemment en tant que violoniste chambriste dans le cadre de festivals et soliste avec des orchestres comme le WDR Sinfonieorchester à Cologne. Storgårds a étudié la direction d'orchestre, la composition et le violon en Finlande et parmi ses professeurs, on compte Esther Rautio et Jouko Ignatius ainsi qu'en Israël auprès du légendaire violoniste Chaim Taub. Il a obtenu un diplôme en direction à l'Académie Sibelius à Helsinki en 1997. Il a reçu le Prix de l'état finlandais pour la musique en 2002 et le prix Pro Finlandia en 2012.

www.johnstorgards.com

Le pianiste **Väinö Jalkanen** a commencé ses études musicales à l'Institut de musique de la Laponie et il les a poursuivies à l'Académie Sibelius à Helsinki, au conservatoire Hanns Eisler à Berlin et à l'Académie de musique Franz Liszt à Budapest. Il s'est produit au festival du printemps de Budapest, au festival de musique de chambre de l'Islande, à June in Buffalo et sur la scène du Konzerthaus de Berlin et de la salle de musique de chambre du conservatoire de Moscou. Interprète engagé en musique contemporaine, Jalkanen est membre de l'Ensemble Uusinta (Helsinki) et cofondateur de ÄÄNI-kollektiivi (Jyväskylä/Kuopio/Joensuu) avec lequel il a présenté au public finlandais des œuvres contemporaines rarement entendues. En 2016 il fondait le Festival Kaivos et en était directeur artistique – un poste auquel il reviendra en 2019.

Le chef d'orchestre, compositeur et violoniste **Jaakko Kuusisto** connaît une grande carrière lancée par une série de succès internationaux à des concours de violon dans les années 1990. Il se place parmi les instrumentistes finlandais aux enregistrements les plus nombreux avec des concertos par certains des compositeurs finlandais contemporains les plus marquants. Les compositions de Kuusisto comptent plus de 30

opus : musique de chambre et vocale, pièces pour orchestre et opéras ainsi que musique pour films. Il dirige un répertoire tout aussi varié qui passe du baroque aux dernières œuvres nouvelles, quel qu'en soit le genre. Kuusisto joue régulièrement comme soliste et chambriste et il est présentement directeur artistique du festival de musique d'Oulu.

KALEVI AHO · CONCERTOS ON BIS RECORDINGS

Bassoon Concerto; Solo V (with Fagerlund: Mana; Woodlands)

BRAM VAN SAMBEEK *bassoon* · LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OKKO KAMU; DIMA SLOBODENIOUK · BIS-2206 SACD

Horn Concerto; Acht Jahreszeiten (Theremin Concerto)

ANNU SALMINEN *horn* · CAROLINA EYCK *theremin* · LAPLAND CHAMBER ORCHESTRA / JOHN STORGÅRDS · BIS-2036 SACD

Double Bass Concerto; Minea; Symphony No. 15

EERO MUNTER *double bass* · LAHTI SO / JAAKKO KUUSISTO; OSMO VÄNSKÄ; DIMA SLOBODENIOUK · BIS-1866 SACD

Oboe Concerto; Solo IX for oboe; Sonata for Oboe and Piano

PIET VAN BOCKSTAL *oboe*; YUTAKA OYA *piano*; LAHTI SO / MARTYN BRABBINS · BIS-1876 SACD

Piano Concerto No. 2; Symphony No. 13 'Symphonic Characterizations'

ANTTI SIIRALA *piano* · LAHTI SO / OSMO VÄNSKÄ · BIS-1316

Viola Concerto; Kysymysten kirja for mezzo-soprano & chamber orchestra; Symphony No. 14 'Rituals'

ANNA KREETTA GRIBAJCEVIC *viola* · MONICA GROOP *mezzo-soprano* · HERMAN RECHBERGER *percussion*
LAPLAND CO / JOHN STORGÅRDS · BIS-1686

Tuba Concerto; Contrabassoon Concerto

ØYSTEIN BAADSVIK *tuba* · NORRKÖPING SYMPHONY ORCHESTRA / MATS RONDIN

LEWIS LIPNICK *contrabassoon* · BERGEN PHILHARMONIC ORCHESTRA / ANDREW LITTON · BIS-1574

Clarinet Concerto (with Carl Nielsen's Clarinet Concerto)

MARTIN FRÖST *clarinet* · LAHTI SO / OSMO VÄNSKÄ · BIS-1463 SACD

Flute Concerto (with flute concertos by Haukur Tómasson & Christian Lindberg)

SHARON BEZALY *flute* · LAHTI SO / OSMO VÄNSKÄ · BIS-1499

Cello Concerto; Symphony No. 9 for trombone & orchestra

GARY HOFFMAN *cello* · CHRISTIAN LINDBERG *trombone* · LAHTI SO / OSMO VÄNSKÄ · BIS-706

Violin Concerto; Symphony No. 1; Silence

MANFRED GRÄSBECK *violin* · LAHTI SO / OSMO VÄNSKÄ · BIS-396

These and other recordings from BIS are also available as high-quality downloads from eClassical.com

INSTRUMENTARIUM

Anders Paulsson: Selmer Mark VI soprano saxophone No. 258036
Selmer C* mouthpiece with round chamber
Vandoren reeds No. 5

The music on this Hybrid SACD can be played back in Stereo (CD and SACD) as well as in 5.0 Surround sound (SACD).

Our surround sound recordings aim to reproduce the natural sound in a concert venue as faithfully as possible, using the newest technology. In order to do so, all five channels are recorded using the full frequency range, with no separate bass channel added: a so-called 5.0 configuration. If your sub-woofer is switched on, however, most systems will also automatically feed the bass signal coming from the other channels into it. In the case of systems with limited bass reproduction, this may be of benefit to your listening experience.

RECORDING DATA

Recording: November 2015 at Korundi House of Culture, Rovaniemi, Finland (Concerto, Quintet)
April 2017 at the Kalevi Aho Hall, Lahti, Finland (Solo I)
Producer: Hans Kipfer (Takes Music Production)
Sound engineer: Andreas Ruge (Concerto, Quintet); Hans Kipfer (Solo I)
Equipment: BIS's recording teams use microphones from Neumann, DPA and Schoeps, audio electronics from RME, Lake People and DirectOut, MADI optical cabling technology, monitoring equipment from B&W, STAX and Sennheiser, and Sequoia and Pyramix digital audio workstations.
The soprano saxophone was recorded using Jörgen Thuresson CM 402 microphones.
Original format: 24-bit / 96 kHz
Post-production: Editing and mixing: Hans Kipfer
Executive producer: Robert Suff

BOOKLET AND GRAPHIC DESIGN

Cover text: © Kalevi Aho 2017
Translations: Andrew Barnett (English); Teemu Kirjonen (Finnish); Horst A. Scholz (German); Arlette Lemieux-Chéné (French)
Front cover photo: © Juan Hitters
Back cover photo of Anders Paulsson: © Adam S. Bassac
Photo of the Lapland Chamber Orchestra: © Arto Liiti
Photo of Kalevi Aho: © Maarit Kytöharju
Typesetting, lay-out: Andrew Barnett (Compact Design)

BIS Records is not responsible for the content or reliability of any external websites whose addresses are published in this booklet.

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.
If we have no representation in your country, please contact:
BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden
Tel.: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 30
info@bis.se www.bis.se

BIS-2216 ® & © 2017, BIS Records AB, Åkersberga.

BIS-2216